

TRØNDERSK NATUR

NR. 2 – 1974 – 3. ÅRG.

NOF avd. Sør-Trøndelag

INNHold:

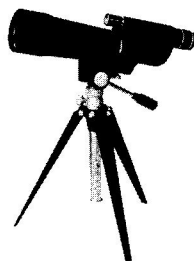
1. Noen naturvernområder i Trondheimsregionen side 4
2. Nesjø – et nytt element i trøndersk natur side 13
3. Biologisk kartlegging av Lømsen side 17
Atomkraft i Norge? side 17
4. Insekter i hus side 19
5. Forslag til ny jaktlov side 28

Forside: Småskarv

Foto: Stein Karlsen

MURGÅRDEN
THOMAS ANGELLS GT. 22
TELEFON 32830 - TRONDHEIM
BRILLESPELALISTER

Redaksjonen: Karl H. Brox
Jon Suul
Adresse: Postboks 2156
7001 Trondheim
Postgiro: 3 60 19 52

Abonnementskostnad 1974 kr. 15,00
Trykk: Rosenborg Offsettrykkeri.

Nr. 2 august 1974 opplag 1000

Det stunder mot høst - - -

Tiden går, så altfor fort. Om ikke så alfor lenge er sommeren over og vi skulle anta at de fleste av oss bare har fått gjort en del av det som vi hadde håpet på å få gjøre i løpet av sommeren. Rundt om i vår natur er det så mye som skjer i løpet av disse korte sommerukene, blomster som gror, insekter som summer, fugler som hekker og pattedyr som dier ungene. Helst skulle vi ha opplevet det alt sammen, men det er ikke så liketil å få det til. Vi får trøste oss med at det kommer flere somre, og at det kommer flere somre, og at det også i tiden som kommer er mye å legge merke til – enhver årstid har litt av hvert å by på for den som har evnen til å legge merke til det.

“Trøndersk Natur” har ikke vært helt heldig i år. Vi har kommet ut sterkt forsinket, men vi håper at leserne bærer over med oss og a vi nå etter hvert kommer i rute igjen. Som kjent har skattemyndighetene opphevet næringslivets mulighet til å trekke fra utgifter til annonser til blad som vårt på selvangivelsen, og dette har gitt seg merkbare utslag. Det er langt vanskeligere å få tegnet annonser enn tidligere, og dermed står vi også i en vanskeligere situasjon. Vi håper imidlertid at interessen for trøndersk natur er såvidt stor blant våre annonsører at man vil forsette å støtte oss.

Ellers må vi til slutt be om at de av leserne som måtte ha stoff til neste nummer sender dette inn til oss så snart som mulig – det blir forhåpentlig ikke så lenge til dette går i trykken.

NOEN NATURVERNOMRÅDER I TRONDHEIMSREGIONEN

av Jon Suul

Trondheimsregionen omfatter 5 av Sør-Trøndelags 25 kommuner — nemlig: Trondheim, Malvik, Klæbu, Melhus og Skaun — og er den desidert tettest befolkede delen av fylket. Regionen er rik på naturressurser av forskjellig slag, og det sterke press en har på arealene i området gjør at det er mange konfliktpunkter når en tenker på utbygging, slitasje etc. i forhold til jordvern, friluftsliv og naturverninteresser. Konflikter de sist siste i mellom eksisterer også — om enn i langt mindre grad.

I det følgende vil jeg summarisk omtale 9 viktige områder av naturverninteresser innen regionen. Det må understrekes at kunnskapen om naturforhold, flora og fauna i regionen er mangelfull, men likevel langt bedre enn for mange andre deler av fylket. Lite eller ingenting har vært gjort for å registrere/undersøke naturvernkriterier fra de kommunale myndighetenes side, men visse tiltak/registreringer i den siste tida har bedret dette noe. En får bare håpe at det kan bli tatt hensyn til naturverninteressene i en helt annen grad enn hittil, når det gjelder utbygging og planlegging i kommunene i tida som kommer — slik at en unngår feiltrinnsaker som er gjort når det gjelder tilsvarende saker tidligere. Det som nevnes i denne artikkelen er særlig fundert ut fra ornitologiske interesser, land-

skapsforhold og naturtypebetragtninger.

1. LUNDEN, MALVIK KOMMUNE

Lunden er en vakker skogbevokst kolle som ligger ved det flotte Karlslystanlegget øst for Homla like utenfor Hommelvik sentrum. Skogen består av høge, rette bjørketrær iblandet en del andre løvtreslag samt en god del mindre grantrær. Skogen er meget tett og en av de fineste bjørkeskogene i lavlandet i Trøndelag. Området er ikke undersøkt av botanikere, men i bergene ved Lunden er det funnet en del interessante plantearter — deriblant bråddbergknapp. En må vente at også Lunden i det minste vil være av en viss botanisk verdi — som løvskog må den i alle fall regnes som noe spesielt.

Lunden er en meget fin småfugl-lokalitet — sannsynligvis en av de beste i regionen og huser bl.a. flere mer krevende småfuglarter, av forekommende arter kan nevnes: gulsanger, hagesanger, torsnsanger, stjermeis, dvergspett, grønnspett og perleugle. Ungdommer fra Hommelvik Feltbiologiske ungdomsforening følger med fuglelivet i området.

Sammen med Karlslystanlegget utgjør Lunden en estetisk perle. Området ligger utsatt til på flere måter (motorvei og industriutbygging) og bør sikres før det er for sent. Området er etter min mening et av de (eller det) viktigste naturvernobjekt i Malvik kommune.

Dvergspetten kan treffes i Lunden.

foto: K. Krogstad

2. LADE-GRILSTAD, TRONDHEIM KOMMUNE

Ladehalvøya utgjør en markant del av Trondheims bybilde. På en måte er det merkelig at ikke grøntarealene ned mot fjorden er tatt i bruk til boligbygging o.a. formål. Vegetasjonsbeltet langs fjorden fra Ladehamrene til Charlottenlund gjør landskapet særlig vakkert og gir det et landlig preg — et variert kulturlandskap med rike opplevelsesmuligheter kloss opptil en storby som Trondheim.

Strandbergene på Lade er kjent for sin rike flora, her finnes en rekke krevende planteslag/varierte sammen-setting, her er innslag av sjeldne strandplanter, kalkkrevende arter og varmekjære elementer.

De to buktene Leangenbukta og Grilstadfjæra utgjør sammen et meget viktig verneobjekt ut fra et zoologisk synspunkt — særlig viktig p.g.a. deres funksjon som trekk- og overvintringsplass for et stort antall vannfugl. Tilsammen ca. 150 fuglearter er observert i området pr. våren 1974.

Leangenbukta er også av interesse for hekkende fuglearter samtidig som vegetasjonen er av botanisk interesse. Som trekk- og overvintringsplass kompletterer Leangenbukta og Grilstadfjæra hverandre ved at artene varierer, dessuten bruker en del arter å skifte mellom de to områdene når de blir skremt og ved flo/fjæreforandringer. Ut fra rene ornitologiske kriterier vurderes området å være verneverdig o landsdelssammenheng.

Tilsammen er Lades strandberg/Leangenbukta/Grilstadfjæra m.m. et meget velegnet ekskursjonsområde for studenter, skoleelever o.a. interesserte, her gies rike muligheter til å oppleve både rik flora og fauna et steinkast fra storbyen. Området blir mer og mer brukt. I denne sammenheng bør også den kommende botaniske hagen på Ringve nevnes — nok et tilbud for naturinteresserte som tar en tur på Lade.

En må også nevne de flotte gårdsanleggene på Lade — og særlig Leangen gård ved Leangenbukta. Miljøet og landskapet rundt dette anlegg og bukta, skogen og alléen utgjør en perle som må sikres mot skjæmmende inngrep og bebyggelse.

Fra et estetisk synspunkt er det viktig å verne om det ennå ubebygde kulturlandskap vi har omkring Leangen—Rotvoll—Grilstad. Disse områdene utgjør en lunge i Trondheim bys umiddelbare nærhet — det eneste området av denne karakter. Jordbruksarealene er høgproduktive.

Det må til slutt nevnes at det foreligger en reguleringsplan for Leangenbukta som sikter å ta vare på området p.g.a. av det rike fuglelivet der, denne planen er for tiden til behandling i Miljøverndepartementet.

3. NIDELVA. TRONDHEIM OG KLÆBU KOMMUNER

Nidelva er et estetisk og viktig element i landskapet fra Selbusjøen til Trondheim by. Vern om randsonen mot elva er viktig for å sikre det avvekslende natur- og kulturlandskapet en finner langs elvas sider. Randsonen består ofte av løvskog med særlig gråor, osp og bjørk.

Deler av elva — særlig de nedre deler — er sterkt forurenset og for-søplet, men likevel og tildels som en følge av dette, er visse deler av elve-

løpet verdifulle som tilholdssteder særlig for andefugl og måser i trekk-tidene og om vinteren så lenge isen ikke tvinger dem bort. De siste vintrene har vært milde, og det har resultert i at mange hundre ender har kunnet overvintre her. I særlig grad gjelder dette området mellom Nidarø-hallen og Tempebanen, spesielt viktig er svingen mellom Valøya og Stavne — her vider elva seg noe ut og er beskyttet med løvskog.

I januar 1974 ble det opptalt nesten 1200 andefugl i elva fra Øvre Leirfoss til og med Trondheim havn, av disse hadde særlig mange tilhold i ovennevnte område. Det er spesielt stokk-anda og kvinanda som setter sitt preg på elva, men flere uvanlige/sjeldne arter er påtruffet — i området ved Valøya har en i vinter kunnet se: siv-høne, lappfiskand og kvartbekkasin, i

Leangenbukta, Trondheim.

foto: Knutseth

mars 1973 hadde en taffeland tilhold i samme område, og ellers er sothøne (observert flere ganger) og vintererle sett her.

Sangsvanen er en annen art som årvisst holder til i Nidelva — i flokker fra 4—5 individer til over 40, før elvekanten nedenfor Sluppen ble ødelagt var dette en fast plass for arten, men nå har de særlig tilhold ved Nedre Leirfoss samt på et par plasser i Klæbu (ved Tanem og Svean).

Sikring av elvekantene langs Nidelva må prioriteres høgt, og det kan i denne sammenheng nevnes at det i generalplanvedtekten for Trondheim kommune er pekt på dette.

4. LOGLOLIA, TRONDHEIM KOMMUNE

Loglolia på Byneset rett nord for utløpet av Gaula er ei sørvendt varmeksponert li med meget frodig vegetasjon. Området er skogbevokst og her finner en en av Sør-Trøndelag fylkes fineste almelier med en lang rekke interessante, varmekjære plantearter samt flere andre treslag ved siden av alm (hassel, hegg, osp, bjørk o.a.). Området er dels rasmark. Fra botanisk hold er området foreslått tatt med i landsplanen for edelløvskogsreservater.

Loglolia er dessuten en meget god småfuglbiotop og blant det yrende fuglelivet finner en bl.a. flere par spettmeis.

5. GAULOSEN MED LEINØRA, TRONDHEIM OG MELHUS KOMMUNER

Området som omfatter Gaulas delta med Storøra, strandengområdene på sørsiden av elva, elvekantene og Leinøra, ble omtalt i TN nr. 1 1974. Siden den nevnte artikkel gikk i trykken har vi hatt en vår som har

brakt flere nye interessante observasjoner fra området og som ytterligere er med på å understreke områdets verneverdi. Se: Gulosen — et viktig våtmarkområde, TN nr. 1 1974.

6. GAULA MED TILHØRENDE OMRÅDER, MELHUS KOMMUNE

Gaula er en av de største elvene i Trøndelag og setter sitt preg på dalføret fra Ålen til Byneset, kanskje mer enn noen av de andre store elvene i landsdelen er Gaula omgitt av frodige elvekantskoger, og dalførets sider for en stor del kledd med rike løvskoger som gir landskapet et lyst, vakkert og variert preg. Store deler av Gauldalen er rikt jordbruksland slik at særlig etter at dalen vider seg ut nord for Støren — blir den en mosaikk av natur- og kulturelementer.

Spesielt i nedre deler av dalen har elva gjennom lang tid avsatt løsmasser — stein, grus og leire, og de frodige oreskogene gir et bilde på de noe ustabile grunnforholdene som finnes langs Gaula i deler av dalføret — og dalen er og blir påført mange sår p.g.a. uvettig grustekt/massetak. Særlig karakteristisk er avsetningen i terrasser ved Hovin — deler av dette området er i dag i en utsatt utstilling idet en har begynt å ta grus også her.

Gaula er en av våre beste lakse- og sjøaurelver, og store fangster er og blir tatt (vi håper å bringe stoff om dette i et senere nummer av TN). Vassdraget er vernet midlertidig i 10 år mot utbygging, uten å gå inn på dette nærmere i denne omgang må en spørre om dette er et forhold som er kommet istand av kanskje mer strategiske årsaker enn naturvernvilje nå da Orkla, Forra, Sandøla og Åbjøra er i skuddet?

Elvekantskogene langs Gaula i Melhus kommune er meget viktig for

Leinøra i Gaula.

foto: forf.

dalføret ut fra estetiske kriterier, de består for en stor del av gråor, men er iblandet en rekke andre trær og vekster som gjør at man ofte finner mer eller mindre ugjenomtregelig jungel. Flere av områdene er i dag i en utsatt posisjon grunnet forskjellige utbyggingsformål. Ut fra naturvern hensyn burde en i det minste avsette de mest karakteristiske og best utviklede delene av disse skogene som verneområder på en eller annen måte. Det samme gjelder forøvrig også de frodige løvskogsliene i dalen som er truet av skogplanting (gran) — som vil forandre landskapsinntrykket vesentlig i negativ retning, mørke granskoger vil tyngde og lukke det åpne og lyse landskapsbildet en har i dag.

Dyre- og fuglelivet i elvekantskogene og løvskogsliene er ofte meget rikt — særlig legger en merke til det varierte og individmessig tallrike

småfugllivet som bl.a. teller alle våre krevende sangerarter. Områdene er også viktige beitereserver for bl.a. rådyr.

Flere steder langs grusørene i elva finnes vekster som klåved og tysbast, et særlig stort klåvedfelt finnes f.eks. vest for Hofstad/Søberg. I de nederste delene av elva fantes som en har vært inne på i tidligere nummer av TN, store skoger av tindved — i dag finner vi den spesielt på Leinøra hvor 40 da er fredet som naturreservat. Jeg vil igjen påpeke verdien av rehabilitering av Leinøra samt opprettelsen av et reservat som dekker hele øra, dette må sees i sammenheng med de verneinteresser en har i deltaet.

Elva har skiftet løp gjennom tidene — som et apropos kan nevnes at også Nidelva en gang for tusener av år siden løp ned i Gauldalen — og resultatet er at det står igjen enkelte gamle elveloner som smådammer

noen steder ved elva. Disse er svært frodige p.g.a. de avsetninger elva har latt bli tilbake. I Melhus finner vi følgende slike sumpområder: Svampan, Hofstadkjela, Nyhuskjela, et område ved utløpet av Sokna og et større område ved utløpet av Gaua. Dessuten fantes det tidligere en meget interessant sump på Leinstrand — det såkalte Sør-Nypan-tjønna som nå er en saga blott, dette var en av de første plassene hette-måsen slo seg ned da den invandret til Trøndelag, og en stor koloni holdt til her i mange år, herfra foreligger de to eneste reirfunn av sivhøne i landsdelen, og dertil kommer det eneste kjente hekkefunn av bergand i lavlandet i Midt-Norge. Området var også høyst bemerkelsesverdig fra et botanisk synspunkt. Det ble oppdyrket i midten av 1950-årene.

I Svampan hadde også en hette-måkekoloni tilhold i lengre tid, nå er området nesten helt uttørket og innvunnet for jordbruksformål. Nyhuskjela og Hofstadkjela er begge verdifulle ut fra botaniske verneinteresser, men E6 går kloss opp til Hofstadkjela og rett gjennom Nyhuskjela, og fuglelivet i disse to områdene er derfor ikke så rikt som det kunne ha vært. Som en kuriositet nevnes at en sivsanger ble sett i sistnevnte område i 1969.

Gauaområdet, like nord for Hovin, er et større, fuktig og tett løvskogsområde med en frodig dam. Ved Gaula er det gjort elveforbedringer. Området er ikke undersøkt av botanikere, men antas å være av stor verdi. I området finner en et meget rikt småfuglliv med arter som gulsanger, hagesanger og kattugle (Ingvar Ree pers.medd.). Det berøres av elvenes flomgang og er vel tildels et resultat av dette, så vidt en kjenner til

foreligger ingen planer om å ødelegge området. Det bør etter min mening undersøkes nærmere for å vurdere verneverdien, men alt synes å ligge til rette for å verne om området.

Når det gjelder Gaula kan en til slutt ikke unngå å nevne den økende forurensning/forsøpling som finner sted langs hele elveløpet, men som i særlig grad merkes i nedre deler av dalføret. Arbeidet med å løse kloakkproblemene o.l. må prioriteres høgt og en kan bare håpe at de berørte kommunene vil gjøre en innsats på dette feltet i tida som kommer.

7. LANGÅSKJØLEN — GRØNNKJØLEN, KLÆBU KOMMUNE

Området består for det meste av forskjellige myrtyper med furukoller innemellom — et av de største myrområdene i regionen. Tidligere har det foregått slått i området. Fra et botanisk synspunkt er myrkomplekset av meget stor verdi, og det er foreslått medtatt i Landsplanen for Myrreservater i Norge.

Området er ikke undersøkt zoolo-gisk, men omliggende arealer utgjør viktige tilholdssteder for flere av våre jaktbare dyrearter.

Det foreligger dyrkingsplaner for deler av området — liksom for flere andre verneverdige myrer i landsammenheng, dette er en konflikt-situasjon som har fått enkelte jordbruksfolk til å få naturvern fullstendig i vrangstrupen — dessverre — i denne sammenheng må en påpeke at det er langt flere saker der jordverninteresser og natur- og miljøverninteresser går hånd i hånd, enn fra hverandre, og det er på tide at man begynner å trekke i samme ende.

8. SKOLDOSEN, HØLONDA, MELHUS KOMMUNE

I Skoldosen dannes det et sær-egent delta ved utløpet av Skolda i Svorksjøen som minner om Tufsingadeltaet i Femunden, om enn i miniatyr. Langs elva er det frodig buskvegetasjon, bukta av Svorksjøen er dekket av større felter med vannvegetasjon av forskjellig slag, innenfor ligger et myrområde med et tjern, myra er noe grøftet. Også dette området er dårlig kjent botanisk, men det synes å være av stor interesse. Oppdyrking har skjedd nordøst for Skoldosen (uten at dette har influert på området?).

I området er det registrert ca. 50 fuglearter (Åge Røe pers.medd.) — dessuten er området et viktig beite-
sted for elg. Av fugler treffes en del andefugl, av og til lom og sangsvane, en del vadefugl (bl.a. brushøns) samt flere arter småfugler.

9. MORAOMRÅDET, LAUGEN, SKAUN KOMMUNE

Elva Mora renner ned i Laugen fra sør, i nedre deler løper elva gjennom et myrområde som liksom danner forlengelsen av Laugen. Ved utløpet ligger ei større, fuktig starr/gras-slette, og langs elva er det tett buskvegetasjon.

Laugen er regulert og tildels sterkt eutrofiert p.g.a. avrenning fra jordbruksområdene omkring — likevel skal vatnet fortsatt være et godt fiskevatn om enn ikke som i «gamle dager». Laugen er det eneste vatnet i Sør-Trøndelag fylke innenfor Agdenes-Rissa som ligger under 100 m.o.h. (65 m). I flomtidene oversvømmes de nederste delene av sumpområdene ved utløpet av Mora.

I Moradeltaet treffer en i trekktidene flokker av andefugl, av og til

sangsvane og canadagjess, en del vadefugl m.fl. Flere uvanlige arter er påtruffet — bl.a. horndykker, fjelljo, sotsnipe og stripegås (Anders By pers.medd. og TN nr. 3 1973). Til sammen er dt notert 112 fuglearter i området med nærmeste omgivelser. Området er så vidt vites ikke undersøkt fra botanisk hold.

Moraområdet er uten tvil Skaun kommunes beste fuglelokalitet.

Flere andre verneinteresser er knyttet til noen av de nevnte områdene, jeg har så vidt vært inne på kulturverninteresser, men det er spesielt friluftinteresser av forskjellig slag en bør trekke fram.

Reaksjoner på ovenstående mottaes med takk.

En håper å komme tilbake til lignende oversikter og eventuelt tillegg/justeringer fra andre deler av Trøndelag i senere TN.

Tegnforklaring:

A: Trondheim kommune

B: Malvik kommune

C: Klæbu kommune

D: Melhus kommune

E: Skaun kommune

1. Lunden

2. Lade/Leangen/Grilstad

3. Nidelva

4. Loglolia

5. Gaulosen med Leinøra

6. Gaula, elvekantskogene og dammene

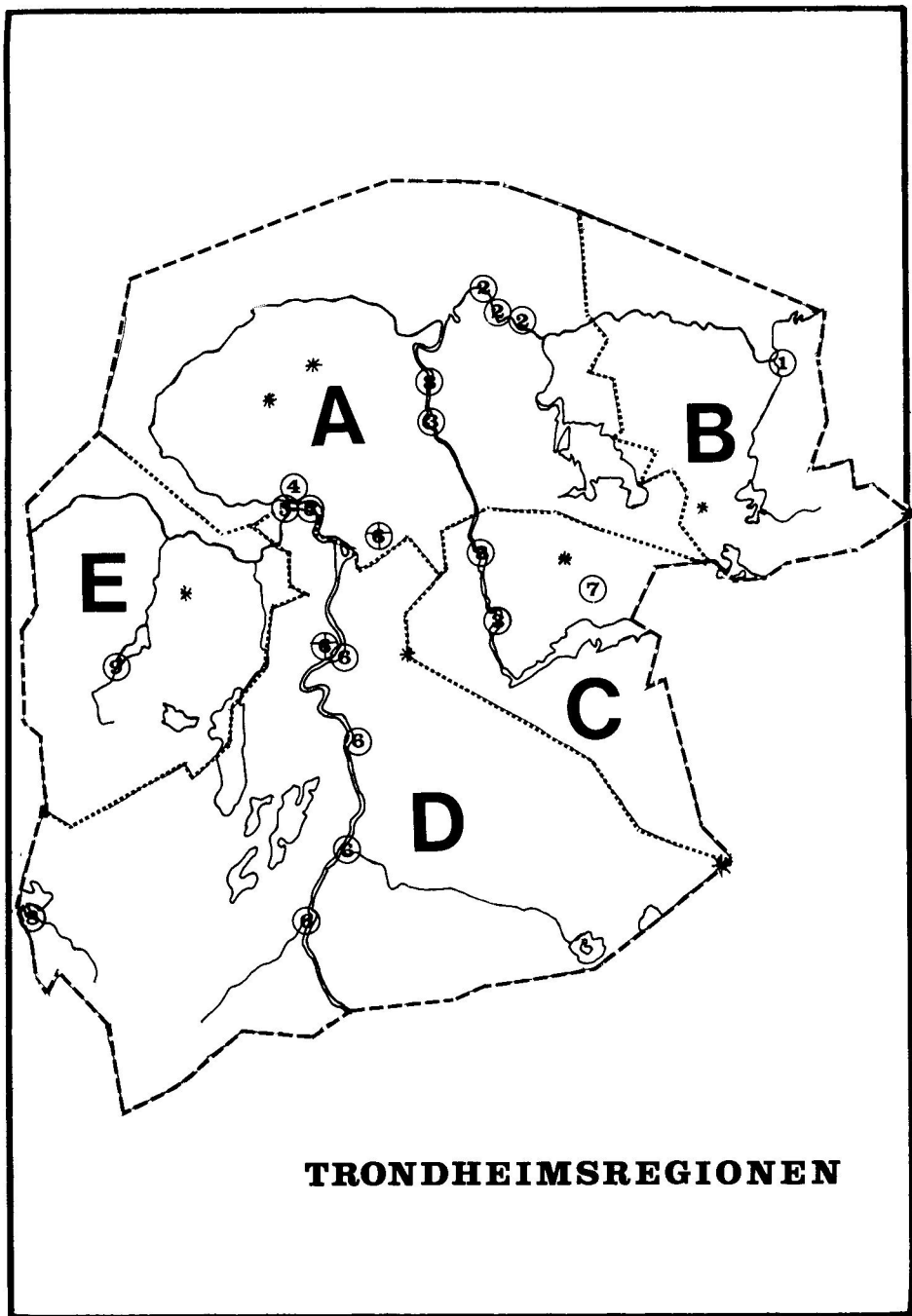
7. Langåskjølen — Grønnskjølen

8: Skoldosen

9: Moraområdet

For nr. 6 er Gauaområdet det særligst innringede, deretter følger området ved utløpet av Sokna, Nyhuskjela, Hofstadkjela, Svampan og Sør-Nypantjøna.

*: topper som Gråkallen, Vassfjellet m.fl.

TRONDHEIMSREGIONEN

Fra Loglolia, Byneset.

foto: forf.

Fra Skoldosen, Hølanda.

foto: forf.

Nesjø - et nytt element i trøndersk natur

Av John W. Jenssen

Våren 1968 fikk Trondheim Elektrisitetsverk tillatelse til å bygge Nesjøen, og regulere Nea ovenfor Vessingfoss. I mai 1970 var demningen på plass og oppfyllingen startet.

Steinfallingsdammen er i seg selv et imponerende byggverk, 800 meter lang og 40 meter høy. Den faller imidlertid ganske godt inn i terrenget og virker ikke så dominerende og ruvende som mange andre dammer av tilsvarende dimensjoner.

Det sto stor strid om neddemningen av fuglebiotopene på Nedalsmyrene, Nedals turisthytte og gård, turistløypene, de fine fiskeplassene langs Nea og store områder med utfart- og jaktterreng. Deler av det botanisk fredete området i Sylene ble også rørt. Nesjøen er likevel i dag et faktum og verdiene som naturvern- og friluftssinteressene kjempet for er tapte.

I betraktning av at det dreier seg om en kunstig sjø, er Nesjøen meget stor. På høyeste vannstand, kote 729, er arealet 66 km² inkludert Essandsjøens 27 km². Den er Norges trettedende største innsjø og f.eks. større enn Selbusjøen. Magasin volumet er 625 millioner m³. Den er tillatt senket til kote 706, da den nye delen er så godt som tom, mens Essandsjøen ligger igjen på kote 722 med 18 km².

Oppfyllingen av Nesjøen har gått svært raskt. Første året nådde den kote 715, men magasinet ble helt tømt igjen i løpet av vinteren. Både i 1972 og 1973 var sjøen så godt som full hele sommeren. Denne siden av

saken har dermed gått bedre enn mange fryktet på forhånd. Under disse forhold har Nesjøen ikke virket utiltalende, malplassert for lokal-kjente, men som en naturlig fjellsjø for andre. Men i år med dårlig fylling, blir det svære randsoner med nedslammete, gråe myrstrekninger.

Det var fra enkelte hold satt fram dystre spådommer om vannkvaliteten og produksjonen av flytetorv. En mente at utvasking av humusstoffer fra de store myrområdene ville gi sterkt brunfarget vatn. Sommeren 1970 kunne en i en viss grad spore slike, men vatnet har senere vært omlag som i Essandsjøen, det vil si at det er alminnelig klart fjellvatn. Under høy bølgegang vaskes det ut atskillig torvpartikler på enkelte grunnområder. Disse farger vatnet sterkt brunt, men bunnfelles så snart vinden gir seg. Flytetorv forekommer bare rent sporadisk i små flak.

Nedalen er selvfølgelig helt forandret. Myrene, elvefarene og bjørkeskogen er borte. Det svære magasinet fyller dalen og en gren løper mot nordøst og sammen med Essandsjøen. Hele området har fått mer preg av snauffjell. Langs sjøen står det enkelte bjørkkjerr, men mange av disse vil sikkert dø ut i det vindpåvirkningen og temperaturforholdene er blitt mye ugunstigere.

Zoologisk avdeling ved Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet, har fått anledning til å foreta ferskvannsbioologiske undersøkelser i perioden 1960—73. Spesielt med

hensyn til fisket var utgangspunktet meget spennende. Da Essandsjøen ble demt opp 6 meter og regulert i midten av 1940-årene, kunne en konstatere at viktige næringsdyr for fisk som marflo og snegler forsvant og mengden av store insektlarver gikk tilbake. Dette er en vanlig følge når en regulerer vannstanden så vidt mye som i Essandsjøen. Før reguleringen var Essandsjøen meget fiskerik, med gode bestander både av ørret og røye. Ørreten forsvant gradvis og røya vokste meget godt de første årene og ga grunnlag for et meget rikt fiske. Størrelsen gikk etter hvert ned, slik at den lå på 150—200 g foran byggingen av Nesjøen. Bestanden var imidlertid uhyre tallrik. I Esna og Nea var en klar over at det fantes godt med ørret, for det meste små fiks. En var da klar over at når fyllingen av Nesjø startet, ville den nye delen av Nesjø ha en nær ren ørretbestand, og Essandsjøen en tallrik bestand av småfallen røye. Idet de to delbassengene gikk sammen ville disse møtes og hvordan ville dette forløpe? Hvordan ville bestanden av elveørret strekke til når det gjaldt å rekruttere Nesjøen med fisk?

Allerede i juli 1970, 3 måneder etter at oppfyllingen startet, kunne en konstatere at den nye Nesjøen hadde en tallrik ørretbestand. En fisket ørret av bra størrelse rundt hele sjøen og også ute på grunnområdene. Mengden av ørret i elvestrekningene måtte ha vært svært stor og mye større enn en kunne tenke seg på forhånd. Røya forekom bare tilfeldig og selv i Store Honktjern, som på forhånd vesentlig inneholdt røye, dominerte nå ørret helt suverent. Fisken hadde allerede i juli oppnådd en vanlig årstilvekst og ved vekstsesongens avslutning i oktober var tilveksten 11—12 cm

over det dobbelte av elvefiskens. Det uvanlig gode ørretfisket fortsatte også i 1971 med gjennomsnittlige fangster på opptil 7—8 kg pr. garn, 19 ganger det en oppnår i et vanlig godt ørretvatn. Høsten 1971 var ørreten svært jamstor med en gjennomsnittsvekt på ca. 1 kg. n var også langt feitere enn normalt.

I juli 1971 løp den nye delen og Essandsjøen sammen og muligheter for utveksling av fisk oppsto. Dette hadde da også skjedd. Allerede våren 1972 var det mindre ørret i den nye delen, samtidig som en del stor, pen ørret ble tatt i Essandsjøen. Det ble nå fisket hardt med garn av de som hadde fiskerett og i løpet av 1972 forsvant ørreten mer og mer. Det kom også atskillig større og mer røye i den nye delen. I 1973 var forholdet ørret-røye helt omsnudd og ørret utgjorde bare ca. 10%. Fangsten av røye var meget god. Samtidig var det oppstått markante størrelsesgrupper av røya på ca. 200, 500 og 800 gram. De som bare hadde levd i Essandsjøen og de som hadde vært ute i den nye delen i henholdsvis en og to somre. Under fangst til merking i Nøsteråa i Essandsjøen høsten 1973, var alle tre størrelsesgrupper rikelig representert. Det betyr at en betydelig vandring mellom delbassengene har forekommet.

Før oppdemningen var det laks både i Essandsjøen, i småsjøene og i elvene. Høsten 1972 fikk en et massivt innslag av 2 år gammel lake i den nye delen. Det vil si at det har foregått en meget vellykket gyting av lake i de nylig neddemte områdene allerede i løpet av senvinteren 1971.

Årsakene til det voldsomme tilslaget i fisket som følger en oppdemning er flere. I 1970 og -71 levde ørret i den nye Nesjø av smådyr, vesentlig

meitemark, som ble tvunget ut av jorda av det stigende vatnet. Samtidig vaskes det næringsalter ut av jorda som gjødsler vatnet og gir stor produksjon av små svevende alger og planktonkreps. Røya i Nesjøen har i hele perioden vesentlig levd på planktonkreps på sensommeren og høsten. En eller flere arter av fjærmygglarver har funnet et spesielt livsgrunnlag i det oversvømte plantedekket. De opptrer i enorme mengder og fyller magene både hos ørret og røye i juni.

Til sist vil en nevne at det ble merket røye i Essandsjø/Nesjø høsten 1973 og en er svært interessert i at opplysninger om gjenfangst blir innsendt til den adressen som står på merkene.

TANNROT

Søndag den 19. mai 1974 fant jeg ca. 1 km. øst for Vanvik ferjeleie, Leksvik i Nord-Trøndelag på oversiden av riksveien et velvoksent eksemplar av **tannrot** (*Dentaria Bulbifera*). Planten, som er ganske vanlig i visse strøk sørpå, betegnes i John Sundfærs flora for Nidaros bispedømme (1923) som meget sjelden på våre kanter, og det angis bare to voksesteder, nemlig Stadsbygd og Munken i Leksvik. Nedenfor sistnevnte sted var det planten ble funnet. Senere er nordgrensen flyttet til Steinkjer-området.

Planten har en rotstokk med tykke, hvite skjell, som kan minne om tenner (derav navnet), de nederste bladene er finnete, de midterste oftest trekoblede, og i toppen sitter en samling av temmelig store, lysfiolette blomster. Det som gjør at man ikke kan ta feil av planten er at det i bladhjørnene sitter mørke løkknopper, som den formerer seg ved. Frøsettingen er nemlig meget svak eller manglende.

Tannrot tilhører korsblomstfamilien og vokser i muldrike skoger og urer. Den kan bli over en halv meter høy. Det er alltid noe eget ved å finne en vill plante man ikke har sett før, og som den stod der i full blomst i vårsolen, var den både et vakkert og overraskende syn.

Olav Stokland

BIOLOGISK KARTLEGGING AV LØMSEN

ATOMKRAFT I NORGE?

På årsmøtet i Steinkjer Feltpologiske forening ble det bestemt å gjennomføre en fullstendig biologisk kartlegging av et vann i nærheten av Steinkjer. Valget falt på Lømsen, en liten innsjø ved Følling, ca. en mil fra Steinkjer. Innsjøen har et areal på noe over tre kvart kilometer, og den må karakteriseres som en eutrof (næringsrik) innsjø. Siv vokser rundt nesten hele innsjøen, og den er meget grunn, ikke stort mer enn 5—6 meter over det meste av sjøen.

Foreningen, som har fått hjelp av tre biologilærere ved Steinkjer gymnas, har i år valgt å konsentrere arbeidet om en ganske stor bukt der dyrelivet er spesielt interessant. De som er med på kartleggingen har delt seg inn i tre grupper, en for ornitologi, en for botanikk/økologi og en for ferskvannsbiologien.

På grunn av næringsforholdene er Lømsen et utmerket tilholdssted for vadere og ender. Dessuten utgjør sjøen en viktig rasteplass for sangsvaner og andre arter på trekk. Ved sjøen er både horndykker og sothøne registrert hekkende. Ellers kan det også nevnes at det er en hegrekoloni i nærheten.

Arbeidsgruppen vil i løpet av sommeren også ta vannprøver for å måle pH-verdien i vannet. Resultatene av arbeidet vil, når det er sluttført, bli samlet i en rapport som bl.a. grunneierne rundt sjøen skal få.

Atomkraftverk er under planlegging i Norge. Ifølge planene tenker man å starte byggingen i 1976. Lokaliseringssteder er utpekt, hvor bl.a. Vestby, Hurum og Brunlanes er aktuelle kommuner ved Oslofjorden. I Trøndelag er Agdenes og Hemne aktuelle kommuner.

Atomkraftverk forutsettes ifølge prognosene dessuten bygget hvert annet år i 1980/1990-årene.

Atomkraftverk krever investeringer på 2—3 milliarder 1972-kroner.

Atomkraftverk har en rekke faremomenter og innebærer store konsekvenser for vårt samfunn:

- * sannsynligheten for at en ulykke kan skje vil alltid være tilstede. En slik ulykke kan medføre utslipp av store mengder radioaktive stoffer. Foruten den øyeblikkelige skadevirkning kan radioaktiv stråling påvirke arvestoffet og få følger for fremtidige generasjoner.
- * lagring av radioaktivt avfall er et uløst problem. Et av de høyradioaktive stoffene må holdes isolert opp til 500.000 år.
- * ulykker under transport av radioaktivt materiale kan man vanskelig sikre seg mot.
- * faren for sabotasje og andre ikke-forutsigbare hendelser vil alltid være tilstede.
- * i reaktorer produseres store mengder av bombestoffet plutonium. En primitiv atombombe kan med letthet lages.

- * atomkraftverkets sikkerhetssoner vil båndlegge arealer.
- * radioaktive stoffer slippes regelmessig ut fra atomkraftverk. Mengden er bare delvis kontrollerbar og virkningene ikke klarlagt.
- * store mengder kjølevann skaper forstyrrelser for livet i sjøen. Forurensningsproblemene kan forsterkes.
- * bygging av atomkraftverk baserer seg på en fortsatt sentralisering.
- * atomkraftverk øker avhengigheten til stormaktene — reaktorer, brensel, sikkerhetsbestemmelser og ekspertise må importeres.

Dette er momenter som alle taler imot bygging av atomkraftverk!

Disse momentene blir ikke tilstrekkelig tatt med i planleggingen, og vi bør unngå at vedtak vedrørende atomkraft blir fattet over hodet på oss.

De aktuelle kommuner har alle hittil sagt nei. Et eventuelt vedtak om plassering vil derfor være i strid med folkemeningen.

Stortinget vil fatte et prinsipielt vedtak allerede i år, og i 1975 kan utbyggingsstedet bli bestemt.

Det er derfor nødvendig at motstanden samles og aktiviseres så flest mulig kan ta del i en så viktig avgjørelse.

AKSJON MOT ATOMKRAFT

oppfordrer alle til å delta aktivt mot bygging av atomkraftverk i Norge!

Aksjonen arbeider for å samle opposisjonen mot atomkraft. Vi ser det som en oppgave å spre informasjon.

Vi utgir et informasjonsskrift om atomkraft, Atomnytt.

Vi ber om den støtte ved å slutte opp om aksjonen og ved å sende bidrag.

AKSJON MOT ATOMKRAFT

Kontor: Stortingsplass 7
(Morgenbladgården, 6. etg.)
Telefon: 332518

Postadr.: 8395 Hammersborg Oslo 1
Postgirokonto: 2231 868

INNSEKTER I HUS

Av Dagfinn Refseth

For at mennesket overhodet skal kunne leve under de ofte ugjestmilde klimatiske forhold vår klode kan by på, er det ved egen hjelp nødt til å gjøre sine nærmeste omgivelser så behagelige som mulig. Dette gjøres dels ved å innhulle legemet i en passe mengde klær og dels ved å søke tilflukt i hytter og hus av forskjellig slag.

Disse boliger med dertil hørende aktiviteter er imidlertid godt egnet også for andre levende organismer, hvorav her skal omtales en del av de insekter som er vanlig å finne innendørs i vår del av landet. Slike dyr som egentlig hører hjemme i det fri og bare kommer på gjestevisitt når dører og vinduer står åpne, blir her utelatt til fordel for slike som må regnes til de «fastboende» husinsekter.

Inntak av føde står sentralt i menneskenes liv, men man opplever ofte en viss konkurranse fra andre vesener når det gjelder å ta for seg av matforsyningene. Matvarelagre, store eller små, er nemlig yndede tilholdssteder for en del insekter. Dette høres kanskje skremmende ut, men det er sjelden disse dyrene forekommer i så store mengder at de er noen direkte trusel mot våre daglige brød.

En av de vanligste artene å støte på er **fleskeklanneren**, en bille som har det vitenskapelige navnet **Dermestes lardarius**. Den lever for så vidt ikke av flekk, som navnet kan tyde på, men tørt animalsk materiale av forskjellig slag, fra bacon til gamle skinnfeller.

Billen er 7—9 mm lang, mørk med et grågult bånd tvers over forreste halvpart av dekkvingene. Det er imidlertid larven som forårsaker skader, for de voksne billene oppsøker helst blomster. Larven er 11—15 mm lang, brunlig og lodden, og kan finnes hvor som helst i huset.

En slektning av fleskeklanneren er den lille (2—3 mm) **museumbillen**, **Anthrenus museorum**, en art som kan skape panikk hos museumsfolk når larven begynner å gå løs på samlingene. Denne larven er bare 3—5 mm lang med noen karakteristiske børster på bakenden. Levevis er omtrent som hos foregående art, og billen er ofte å finne i vinduskarmene.

Også blant sommerfuglene fins det arter som snylter på våre forsyninger. **Melmøllen**, **Pyralis farinalis**, kan finnes i spiskamre, og den har fått sitt navn med rette, da den for det meste spiser melmat, gjerne flatbrød. Møllen har et vingspenn på opptil 25 mm og er lys brun med mørk brun vingetipp og -rot. Larven er hvit med svart hode og brystparti.

En fryktet slektning av denne er **klesmøllen**, i Trøndelag ofte kalt «mott». Denne arten, **Tineola biselliella**, er harmløs som voksen, da tar den sannsynligvis ikke til seg næring i det hele tatt. Men larvene mesker seg i pels og ulltekstiler og kan lage gjennomtrekk i vintertøyet på kort tid hvis de først setter i gang. På grunn av den beskjedne størrelsen, 2—8 mm, er de vanskelige å oppdage, men angrep kan unngås ved

regelmessig støvsuging, og når det gjelder klær som skal henges bort for lengre tid, bør disse børstes ut i solen i noen timer.

Så finnes det en del insekter som angriper treverk, enten husets konstruksjoner eller møbler og annet inventar. Noen av de vanligste er **borebillene** som vi har et par arter av i Trøndelag. **Den stripete treborer, Anobium punctatum**, er 3—4 mm lang, mørkebrun og har lengdestriper på dekkvingene. Billene ser man som oftest lite til, men de røper sin tilstedeværelse ved de sirkelrunde flyvehull som dannes når de gnager seg ut av treverket. Larvene lager et nettverk av ganger langt inne i veden slik at overflaten kan bli helt underminert. Husets tak og vegger er mest utsatt for angrep, men arten er også vanlig i all slags innbo av tre.

En nær slektning er **dødningeuret, Anobium pertinax**. Den har fått sitt uhyggelige navn fordi den ved å banke hodet mot veggen i de gangene den gnager lager en tikkende lyd som av et ur. Gammel overtro ville ha det til at dette varslet dødsfall.

Dødningeuret er noe større enn den foregående arten, 5—7 mm, og mørkere. Derfor gnager den større ganger og har større flyvehull, 2—3 mm mot den stripete treborerens 1—2 mm. I levevis er de to nokså like, men dødningeuret er ikke så alminnelig.

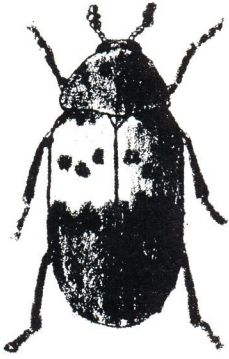
En ofte nokså ubehagelig insektart å få i huset er **stokkmauren, Camponotus herculeanus**. Den danner vanligvis samfunn i stubber av gran, men kan også gå løs på hustømmer. Den er den største av våre maurarter — arbeiderne blir opptil 14 mm mens «dronningen» kan bli nesten 2 cm lang. Fargen er for det meste svart.

Disse dyrene gnager store uregelmessige ganger i vedens mykeste deler, slik at de harde delene blir stående igjen som tynne plater. Når stokkmaurene først har etablert seg i et hus, kan de være meget vanskelig å bli kvitt.

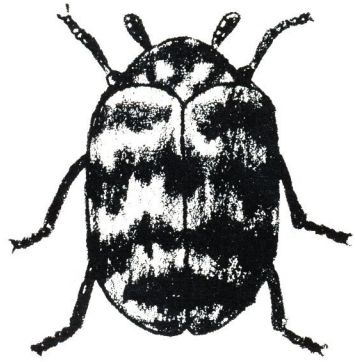
Ved siden av de insektarter som her er nevnt, kan man finne en hel rekke arter som har tilhold i hus, men som ikke kan karakteriseres som skadedyr. Et par små billearter, bare 2—4 mm lange, er vanlige f.eks. i kjellere. Den ene hører til familien **tyvbiller, Ptinidae**, er brun og hvelvet med lange ben og følehorn og kan derfor minne litt om en edderkopp. Den andre, det dreier seg forresten om flere nokså like arter, er også brun, men har kortere ben og er flatere enn tyvbillene. Den tilhører **muggbillene, Cryptophagidae**, og lever som navnet antyder av muggsopp.

Til slutt kan nevnes et dyr som ikke sjelden er å se i kjellere, men som ikke hører med til insektene. Det er den ca. 3 cm lange og brune skolopenderen **Lithobius forficatus**. Den blir ofte feilaktig gitt betegnelsen tusenben, men mens de ekte tusenbena har to par ben på hvert kroppsledd, har skolopenderne bare ett par. De er rovdyr som lever av insekter, mark o.l.

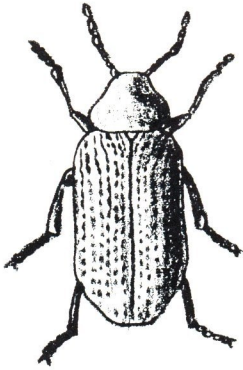
Skulle noen av leserne komme over insekter i huset — enten av de artene som her er omtalt eller andre typer — er forfatteren interessert i å høre om det, og gjerne få tilsendt noen eksemplarer. Dyrene kan sendes tørre eller oppbevart på rødsprit, og adressen er Zoologisk institutt, Universitetet i Trondheim, Rosenborg, 7000 Trondheim.

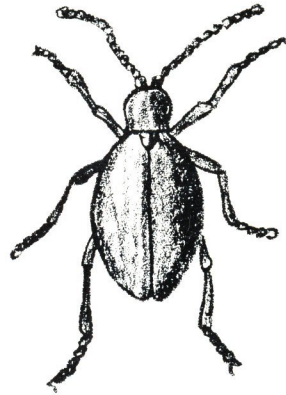
FLESKEKLANNER

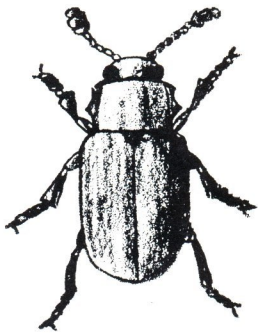
MUSEUMSBILLE

TREBORER

TYVBILLE

MUGGBILLE

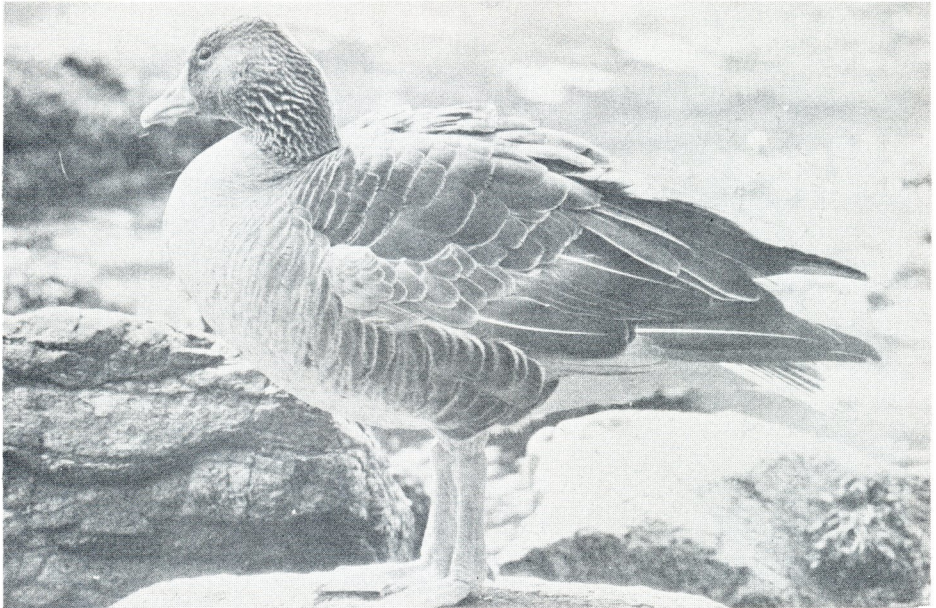
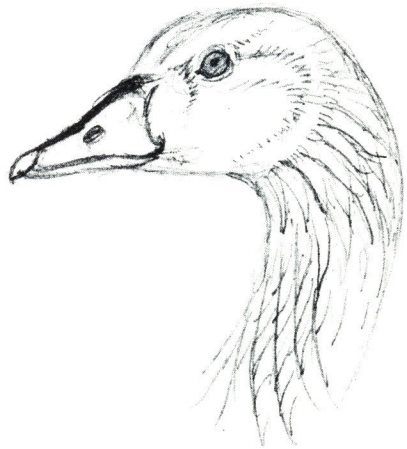
2-1/2 størrelse av 1
4-3/4 størrelse av 1
5-3/4 størrelse av 1

OBSERVASJONER AV GJESS

VÅREN 1974

For å prøve å få en viss oversikt over gåsetrekket som passerer oss hver vår — særlig av polare gjess som kortnebbgås, hvitkinngås, ringgås samt sædgås og grågås — ber jeg deg sende inn dine notater av eventuelle gåseflokker med opplysninger om dato, tidspunkt, antall, flyretning og observasjonssted m.m. Opplysninger om ubestemte gjess er av like stor verdi i denne sammenheng, de fleste notater om gjess som gjøres på (vår)trekket er ubestemte da fuglene kan være vanskelige å bestemme i flukt — gjerne på langt hold og under dårlige observasjonsforhold. Lakttagelser fra andre tider på året og fra tidligere år har også interesse.

Jon Suul

Grågås.

foto: Knut Krogstad

DVERGDYKKER VED TRONDHEIM

En dvergdykker (*Podiceps ruficolis*) ble sett i Nidelva ved Tiller bru den 22. og 23. januar 1972.

Da jeg den 22/1 -72 kom gående oppover Nidelva mot Tiller bru, fikk jeg øye på en liten fugl som holdt til innved isen på den andre siden. Først trodde jeg det var en kvinand hunn, men da jeg fikk sett litt nærmere på den gjennom kikkert (7×50), skilte den seg straks ut fra denne. Fuglen var brun med lysere kroppssider, hals og strupe. Halsen virket kort og fuglen fløt ganske høyt på vannet. Det slo meg straks at dette var en art jeg ikke hadde sett før.

Nå gikk jeg over brua og snek meg innpå fuglen for å betrakte den på litt nærmere hold. Størrelsen anslo jeg til å være ca. 25—30 cm. Oversiden med hodet var brun. Kroppssidene, hals, kinn og strupe var lysere. Halsen og strupen hadde gyllen tone. Fuglen hadde kort hals, lite hode og kort nebb. Som sagt fløt den ganske høyt på vannet og bakkroppen var butt, litt løftet. Overhodet ingen antydning til stjert. I det hele tatt var inntrykket en liten, butt og kompakt fugl.

Den merket tydeligvis mitt nærvær, for nå lot den seg drive ut på elva og over til den andre siden. Periodesvis dykket den ganske tett. Dykketider: 15 sek., 20 sek., 21 sek., 17 sek., 19 sek., 17 sek. Gjennomsnittlig 18,2 sek.

Det hadde nå begynt å skumre og jeg fór over elva igjen og prøvde å komme meg innpå fuglen. Etterhvert kom jeg faktisk på 25—30 m, men nå var det så skumt at jeg ikke kunne se noen tydelige farvekjenner. Den var meget aktiv og dykket nesten hele tiden. Da jeg ble for nærgående,

inntok fuglen en passiv stilling og det så ut som om den hadde latt seg synke litt ned i vannet.

Fuglen ble betraktet fra kl. 13.30—15.15. Overskyet, ca 3—4 minusgrader. Av og til litt lett snøfall, men ikke mye. Vindstille. Elva delvis islagt.

Neste dag, den 23/1, dro jeg igjen oppover for å finne igjen fuglen. Denne gangen sammen med Terje Nordvik og Einar Hugnes. Vi fant den igjen ved Kambru ca. 1 km. ovenfor Tiller bru.

De andre merket seg det samme som jeg gjorde, og ved sammenligninger mellom våre observasjoner og div. felthåndbøker var vi aldri i tvil. Senere ble fuglen ikke sett.

Første funn i Trøndelag (iflg. «Haftorn 1971,»)?

**Erling Vikan
Sjetnhaugan**

VIKTIGE VÅTMARKSOMRÅDER I TRØNDELAG

Vern om viktige våtmarker prioriteres høgt fra naturvernhold når det gjelder naturtypesfredninger (se bl.a. TN nr. 1 d.å.). Undertegnede holder på å sette opp en foreløpig oversikt over de viktige våtmarksområdene vi finner i Trøndelag og er interessert i alle opplysninger og tips om områder som du mener er av i det minste potensiell verdi. Jeg er takknemlig for en rapport hvor du grunngir dine forslag, og tar med eventuelle observasjoner/funn og gjerne et foto. På forhånd takk for hjelpen.

Jon Suul

NOTATER FRA NÆRØY

Da observasjoner av gråstrupedykker i vårmånedene er få (2 obs. april 1968) ifølge Haftorn 1971, tillater jeg meg å meddele følgende:

Den 4. april i år iakttok jeg ved øya Øksningen i Nærøy, under gode observasjonsforhold, en gråstrupedykker (podiceps griseigena) i full sommerdrakt. Fuglen oppholdt seg på stedet i ca. en time og forsvant så svømmende utover Folla. Den 11.5. fant jeg atter arten i samme område. I sundet mellom øya og fastlandet kunne jeg fra samme «standplass» iakttå 14 gråstrupedykkere. Fuglene ble observert på avstander ned til ca. 50 meter (med kikker 12 x 40), og alle nødvendige feltkjennetegn var synlige — i detalj til den gule nebbrota. Alle var i full sommerdrakt. 10 av fuglene lot til å holde sammen parvis, mens de øvrige 4 opptrådte alene. Av og til oppstod veritable «konserter» av langtrukne, hese skrik fra flokken: en enkelt fugl begynte og så fulgte de andre på.

Under besøk på øya 19.5 ble ingen gråstrupedykkere observert.

På nordenden av Øksningen fant jeg 11.5. et reir av stjertand (anas acuta). Da lavlandshekking hos stjertand iflg. Haftorn (s. 89) er sjelden, er muligens en redegjørelse for funnet av interesse: 15.4. observert 2 par stjertand på nordenden av Øksningen. 4.5. og 11.5. 1 flere ganger samme sted. Da hos stjertand ofte holder seg sammen med rugende, fikk mistanken om hekking meg til å lete etter reiret. Beskrivelse av området: 15—20 ha, for det meste bevokst av lave, men tette einekjerr. 50 m fra reiret en våt grasmyr på ca. 2 mål. Reiret lå ca. 50 m fra stranda, i utkanten av einerfeltet med en flat grasslette fram til sjøen. Et tett

einerkjerr dannet et effektivt tak over reirskåla som var ganske dyp og foret med en blanding av dun, noen få fjær og mose. (Dun- og fjærprøve følger vedlagt). Eggene, 9 i tallet, var mindre enn stokkandegg, mer langstrakte og grønnere. (Sammenlikningen kunne foretas på stedet). Stjertandparet lå mens jeg undersøkte reiret på sjøen like utenfor.

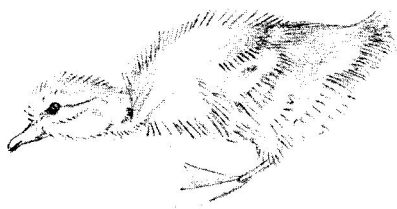
Muligens hekker flere stjertender på Øksningen: Om ettermiddagen 11.5. ble 2 observert sammen på sørsiden av øya.

Den 19.5. furasjerte stjertand på myra nær reiret. Eggene var dekket med «dyne». På sørsiden av øya ble atter 2 stjertand sett.

I et lite tilgrodd tjern på Øksningen observerte jeg 19.5. 1 par skjeand (anas clypeata) og en snadderand (anas strepera)

Ved prestegården på Kolvereid i Nærøy iakttok jeg 16.5. på kort avstand en utfarget av svart rødstjert (phoenicurus ochruros). Fuglen drev insektjakt nær et hagegjerde av netting. Fangstmetoden var etter det jeg kunne se en tro kopi av rødstjertens: Den brukte gjerdestolpen til utkikkspost og gjorde derfra raske og korte utfall, dels ut i lufta, dels ned på bakken. Fuglen ble til slutt skremt og fortrakk til den nærliggende kirkegården, hvor jeg etter noen minutter mistet den av syne.

**Franz Kutschera,
7970 Kolvereid.**

Rusk og rask i Gressåmoen!

Undertegnede var i sommer på en «svipptur» i Gressåmoen nasjonalpark, noe som var en absolutt opplevelse — naturmessig sett. Hva som ikke var fullt så hyggelig var at nasjonalparken flere steder bar tydelige preg av at andre hadde vært der før meg. Tomme propanbokser, flasker, plast og annet skrot ble funnet flere ststeder, bl. a. både ved Gasjavrre og Snaufjellvann. Jeg vil ikke beskyldre noen av våre lesere for å ikke å ta med seg sitt søppel hjem igjen, men det jeg så var et nytt bevis for at det ennå er et stort behov for naturvett-opplæring. Jeg vil derfor oppfordre leserne til å benytte enhver anledning til å «preke» naturvett til folk. Rett nok er ikke søppelet det mest alvorlige naturvernproblemet vi har å hanske med, men likevel er det kanskje det mest synlige.

khh

✱

Folder om natur

Forsikringsselskapet Skogbrand har gitt ut en liten og hendig folder med tittelen «Gjest i naturen». Folderens hensikt er å spre opplysning om naturen først og fremst blant skoleungdom, og den blir da også distribuert gratis til elevene i ungdomsskolen. Det er først og fremst skikk og bruk i skog og mark man kan lese om i folderen, så som teltslagning, at man ikke skal kaste søppel og skrot, at man ikke skal klatre over gjerder, ikke trække i plantefelt, at man skal la sjeldne vekster og planter i fred, at uforsiktig omgang med ild kan føre til skogbrann osv. osv.

Til slutt i folderen står at når du gir deg ut på tur i skog og mark, er du gjest i naturen. Det betyr at du viser respekt for alt liv og for annen manns eiendom. Den beste takk for turen ligger i å oppføre seg slik at ingen etterpå merker at noen har vært der. Praktiserer du denne regelen vil du alltid være velkommen til skogs. Og dette er vel ord som vi alle bør legge oss på sinnet.

✱

Nordmyra fredes ikke

Miljøverndepartementet har opphevet den midlertidige fredningen av Nordmyra i Trondheim og samtidig frafalt forslaget om varig fredning. Grunnen til beslutningen er betenkeligheter og innsigelser som er kommet mot fredningsforslaget, blant annet fra grunneiere og landbruksmyndigheter. De har gått imot fredning, fordi den vil forhindre at dyrkbar jord kan utnyttes til produktive formål.

Departementet mener det er mulig å «erstatte» Nordmyra med andre myrområder, slik at beslutningen ikke får altfor store konsekvenser for landsplanen for myrreservater.

Departementet ber imidlertid kommunen ta så mye hensyn som mulig til de betydelige verneinteressene på Nordmyra ved arealdisponeringen i området. Kommunen blir spesielt bedt om å opparbeide et stisystem i myra for friluftslivet. Dette myrområdet har vært mye brukt av universitetet og andre skoler i undervisningsøyemed.

FOTOSIDER:

En del lesere har sendt inn bilder og vi presenterer noen av disse her.

Havertunge.

foto: Terje Støen, Halten.

Spillende Tiur.

foto: Knut Krogstad, Vuku.

Bergand, hunn.

foto: Ivar Moan Djupdal, Ålen.

Forslag til ny jaktlov er fremlagt

Som det har gått frem av artikler i dagspressen, har det såkalte jaktlovutvalget for en tid tilbake lagt frem sitt forslag til ny lov om viltstell, jakt og fangst her i landet. Det er neppe tvil om at forslaget vil vekke atskillig debatt og at det nok kan bli en del forandret før loven endelig blir vedtatt. Vi vet at det i hvert fall blant ornitologene er en del misnøye med i de minste deler av forslaget, uten at vi skal gå nærmere inn på dette her. Norsk Ornitologisk Forening har forøvrig fått forslaget til uttalelse sammen med en lang rekke andre foreninger, organisasjoner og institusjoner. Det er gitt en relativt lang uttalefrist, og den nye loven vil i hvert fall ikke under noen omstendighet bli satt i verk før tidligst i 1976.

Den någjeldende jaktloven, som er fra 1951, har som kjent som hovedprinsipp at alt som ikke er fredet er jaktbart vilt. Våre naboland, Finland, Sverige og Danmark, har ved revisjon av sine jaktlover innført det motsatte, at alt som det ikke uttrykkelig er åpnet adgang til å jakte på er fredet, og også det norske lovforslaget følger opp dette. Det var imidlertid ikke full enighet i utvalget på dette punkt, idet ett av medlemmene mente at man med fordel kunne beholde det någjeldende prinsipp.

Vi skal ikke her gå særlig meget inn på forslaget, men foreslår at leserne istedet skaffer seg innstillingen, som

kan bestilles hos Universitetsforlaget, Oslo. Man kan også få den bestilt gjennom nærmeste bokhandel. Innstillingen inneholder også et betydelig bakgrunnsmateriale for jaktlovgivningen i Norge, som forøvrig er interessant lesning. Ellers er også lovforslagets enkelte paragrafer kommentert og begrunnet.

Nevnes skal det dog at lovforslaget ikke fastsetter bestemte jakttider for de artene som det kan jaktes på, men at det blir operert med såkalte «jaktidsrammer» som den endelige jakttiden så kan fastsettes innenfor. For elg er f.eks. jaktidsrammen 21. august til 31. desember. Komiteetallet bare vil ha 14 dager. Det samme gjelder også for hjort og villrein, mens rådyr ifølge forslaget skal kunne jaktes i hele det nevnte tidsrom. Lovforslaget opphever ellers den någjeldende julefredningen, men jakt blir likevel ikke tillatt julaften og 1. juledag. Også enkelte dager i påsken blir fredede dager.

Den nye jaktloven vil fjerne begrepene «storvilt» og «småvilt». Pattedyrene er istedet inndelt i tre grupper: Klovdyr, rovdyr og gnagere, mens fuglene er inndelt i grupper som skarv, lom og måker. Bl.a. dette er det nok ornitologne vil reagere på, idet man mener at de artene som det skal jaktes på bør nevnes hver for seg og med det enkelte artsnavn. Såvel pattedyr som fugler blir etter for-

slaget fredet i yngletiden. Kongen i Statsråd kan ellers gjøre fredede arter jaktbare, men da bare for et tidsrom av maksimalt tre år.

I prinsippet åpner jaktlovforslaget også adgang til jakt på ærfugl, men ifølge utvalgets sekretær, som vi har snakket med, er det likevel ikke sikkert at det blir jakt på denne arten. At det vil bli mange protester såfremt den någjeldende fredningen av ærfugl blir opphevet, er i hvert fall hevet over enhver tvil.

Til slutt skal her nevnes at ifølge forslaget vil det bli adgang til å drive jakt inntil 500 meter fra land, herunder holmer og skjær, mens den gamle loven krever en avstand av to kilometer. Viltnemndene kan imidlertid øke den angitte minsteavstanden alt etter forholdene på stedet.

Vi skal ikke gå nærmere inn på forslaget nå, men vi anbefaler som sagt våre lesere å lese innstillingen fra jaktlovutvalget.

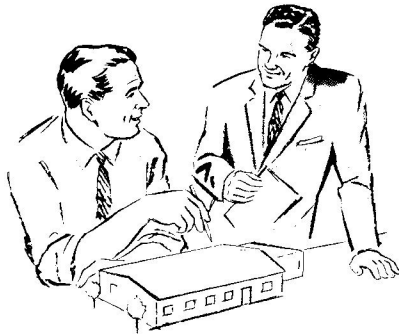
*

*

*

Fører den nye jaktloven til jakt på ærfugl?

De fleste mennesker vil før eller senere stå overfor spørsmålet om anskaffelse av goder som krever større uttelling, som f.eks. tomt, egen bolig, hytte, bil, større anskaffelser til hjemmet osv.

Med en innskuddskonto i en bank skaffer De dem en bankforbindelse og oppnår derigjennom en preferert stilling som lånsøker samtidig som De legger til side den nødvendige egenkapital.

Bergens Privatbank	A/S Fiskernes Bank	Sparekillingsbanken
Bondernes Bank A/S	Forretningsbanken A/S	Sirindens Sparebank
Fellesbanken A/S	Samvirkebanken A/S	Trondhjems Sparebank

"FJELLPOSEN" MODELL TIRICH MIR

Lengde: 220 cm. — Bredde 80 cm.

Farger: Olivengrønn — blå — rød.

Vekt m/ varetrekk: 1,35 kg

Trekk: Lakknylon.

Tverrgående kanaler med mellomvegger, fylt med lett og fyllkraftig hvit gåsehuldun i toppkvalitet.

I ryggen fra nakke til seteparti er innlagt både gåsehuldun i kanaler og en lett, varm og spenstig fiksert helsyntetisk kunstfiber «DACRON Fiber-fill».

Tildelt: Norsk Designcentrum's Merke for god design.

Be Deres sportsforhandler om katalog og fagmannens råd.

HELSPORT

MERKET SOM GARANTERER KVALITET

Ikke nødvendigvis bare for studenter:

Professor Ulf Hafsten:

PLANTEGEOGRAFI

Professor Chr. Oftedahl:

NORGES GEOLOGI

Flere forfattere:

MILJØKUNNSKAP

7034 TRONDHEIM-NTH
Telefon 075/30100/695

TIL:

AVSENDER: TRØNDESK NATUR

Boks 2156
7001 Trondheim

I DAG

**- naturvern for
fremtiden**

I MORGEN

**- for sent — for all
fremtid**

NORGES NATURVERNFORBUND

Akersgt. 63 – Postboks 8268 Hammersborg Oslo 1

